

НК[®] Богдан

ДЕН
СІММОНС
ПАДІННЯ
ГІПЕРІОНА

Серію «Чумацький шлях» засновано 2015 року

Dan Simmons
The Fall of Hyperion
The Fall of Hyperion © 1990 by Dan Simmons

Переклад з англійської
Богдана Стасюка й Олени Кіфенко
Ілюстрації *Олега Кіналя*

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

Навчальна книга – Богдан, просп. С. Бандери, 34а,
м. Тернопіль, 46002, тел./факс (0352)52-06-07; 52-05-48
office@bohdan-books.com www.bohdan-books.com

Збут: (0352) 43-00-46, (050) 338-45-20

Книга поштою: (0352) 51-97-97, (067) 350-18-70, (066) 727-17-62
mail@bohdan-books.com

*Джонови Кітсу,
чиє ім'я
записане на воді*

«Чи може Господь грати в серйозні ігри зі своїм творінням?
Чи може будь-який творець, навіть обмежений, зіграти в серйозну гру
зі своїми творіннями?»

Норберт Вінер. Корпорація «Господь і Голем»

«Невже не існує найвищих сил, які б могли розважитися моїми хай вишуканими,
але в той же час інстинктивними розмислами, — подібно до того,
як мене звеселяє пильність горностая чи сторожкість оленя?
Хоч ми не терпимо вуличного побоїща, але ж пристрасті, які в ньому
вивільняються, хіба не прекрасні? [...] Для найвищої сили наше розумування
має ту саму барву. Навіть якщо є хибним. У цьому і суть поезії».

Джон Кітс. Із листа до брата

«Уяву можна порівняти зі сном Адама — той прокинувся і виявив,
що все справдешне».

Джон Кітс. Із листа до друга

ЧАСТИНА I

РОЗДІЛ 1

Того дня, коли армада вирушила на війну, того останнього дня, коли ми попрощалися зі старим життям, мене запросили на одну імпрезу. У той вечір подібні імпрези відбувалися повсюди, на всіх ста п'ятдесяти планетах Мережі, але найважливішою була лише ця.

Я підтвердив свою участь через інфосферу, прискіпливо оглянув мій найкращий парадний костюм, добре вимився, поголився, скрупульозно вбрався та в призначений час скористався одноразовим монідиском на картці запрошення для телепортації з Есперанса на ЦТК.

У цій півкулі ЦТК уже вечоріло, і навскісне проміння сонця рясним світлом заливало усе довкола: горби й долини Оленячого парку, сірі хмаросяги Адмінкомплексу далеко на півдні, обсажені плакучими вербами береги річки Тетіс разом із блискучим болотяним вогнем і білі колони самого Будинку уряду. Прибували тисячі гостей, але співробітники служби безпеки зустрічали кожного, звіряли наші запрошення зі зразками ДНК і галантним порухом руки показували шлях далі, до бару та буфету.

— Пан-Джозефе Северне? — гречно уточнив провідник.

— Так, — збрехав я.

«Це всього лиш одне з багатьох моїх імен. Але точно не моя особистість».

— Директриса Гледстон з радістю прийме вас цього вечора, трохи пізніше. Вас повідомлять, коли вона звільниться.

— Дуже добре.

— Якщо вам потрібно щось із наїдків або розваг, то промовте замовлення вголос, і наземні монітори прослідкують за їхнім виконанням.

Я кивнув, усміхнувся і залишив провідника позаду. Не встиг я ступити і дюжини кроків, як він уже розвернувся до наступних відвідувачів, що виходили з порталу на перон телепорт-станції.

Зі зручного місця на невеличкому пагорку мені було добре видно, як на кількохстах акрах тисячі гостей товклися по опоряджених газонах і блукали нетрями підстрижених садів. За узліссям, уже затіненим кронами прибережних дерев, де стояв я, тягнувся англійський сад, а далі височів імпозантний

корпус Будинку уряду. У далекому дворіку грав оркестр, і приховані динаміки розносили звуки до найвіддаленіших закутків Оленячого парку. Високо в небі невпинна вервечка «емтешок» спіраллю опускалася з телепорту. Кілька секунд я спостерігав за їхніми строкато вдягненими пасажирами, які спішувалися на перон біля наземного порталу. Мене захоплювало розмаїття транспорту: надвечірнє світло вигравало не тільки на кузовах стандартних «віккенів», «альців» та «сумацо», а й на рококових витребеньках летючих барж і металевих корпусах антикварних екранольотів, що були старомодними ще за днів існування Старої Землі.

Я побрів довгим пологим схилом до берега Тетісу, минаючи причал, де поміж неймовірного буйства та різновидів річкового транспорту по трапах сходили новоприбулі. Тетіс — єдина у світі ріка, що протікає всіма планетами Мережі й котить свої хвилі через постійні брами телепортів, змонтовані на певних ділянках понад двохсот світів та їхніх супутників. А люди, що мешкають на її набережжях, відносяться до найзаможнішого прошарку населення Гегемонії. І це можна виснувати із суден на воді: великих зубатих крейсерів, укритих запонами барок, п'ятиярусних барж, більшість із яких обладнана повітряними рушіями, мудрованих плавучих домів, мабуть, із власними телепортами, маленьких плавучих островів, імпортованих із Мауї-Заповітної, субмарин та прудких катерів періоду до Гіджри, багатого асортименту морських «емтешок» ручної роботи із Ренесанс-Вектора та кількох сучасних яхт-всюдиходів, чії обводи ховалися за бездоганно дзеркальними овоїдами захисних полів.

Тутешні гості здавалися не менш пафосними та вражаючими за власні судна: стиль їхнього вбрання варіювався від консервативних вечірніх костюмів та суконь відповідно до моди часів перед Гіджрою — це на тілах, яких вочевидь ніколи не торкалася терапія Поульсена, — і аж до найвищих зразків моди ЦТК на драпірованих фігурах, добряче підправлених знаменитими аРНКтистами. Я рушив собі далі, затримавшись тільки біля довгого столу з не менш довгим меню: у свою тарілку я поклав трохи ростбіфу, салату, філе повітряного кальмара, карі з Парваті та свіжого хліба.

Поки я знайшов, де можна примоститися неподалік від садів, надвечірнє світло вже помалу поступилося місцем сутінкам і на небі повигулькували зірки. Вогні недалекого міста і сусіднього Адмінкомплексу були свідомо притлумлені задля кращої демонстрації прольоту армади. Тож небо Центру Тау Кита сьогодні стало яснішим, ніж коли-небудь упродовж кількох попередніх століть.

— Я впевнена, що ми вже десь бачилися, — з усміхом поглянула на мене якась жінка.

Я всміхнувся їй у відповідь, упевнений, що це не так. Вона виглядала напрочуд привабливо, хоча була, можливо, вдвічі старшою від мене, років під шістдесят стандартних, але з першого погляду їй навряд чи хтось би дав навіть мої двадцять шість. Усе завдяки грошам та Поульсену. Шкіра була настільки чиста, що здавалася майже прозорою. Волосся — заплетене в колосок, а перса —

радше відкриті, ніж прикриті димчастою сукнею — мали бездоганний вигляд. В її очах чаїлася жорстокість.

— Можливо, — відповів я, — хоча мені здається, що навряд. Мене звать Джозеф Северн.

— Звісно, — погодилась вона. — Ви — митець!

Я не був митцем. Я... був колись... поетом. Але особистість Северна, у якій я вже цілий рік існував із моменту смерті моєї справжньої персоналії, промовляла, що я митець. У файлах Речі Спільної все це зазначено.

— А я пам'ятала! — розсміялася дама.

«Неправда. Вона скористалася своїми комлог-імплантами, щоби знайти необхідні їй дані в інфосфері».

Мені непотрібно було для цього спеціально «входити»... яке ж незграбне, надлишкове слово, архаїчне вживання якого я зневажав попри його вік. Я просто подумки заплющував очі й опинявся *всередині* інфосфери, просковзуючи повз поверхневі бар'єри Речі Спільної, пірнаючи під хвилі зовнішніх даних і стежачи за яскравою пуповиною її доступу до зчорнілих глибин потоку «захищеної» інформації.

— Мене звать Діана Філомель, — назвалася вона. — Мій чоловік очолює транспортний сектор Сьомої Дракона.

Я кивнув і потиснув їй руку, яку вона простягла першою. Дама вирішила змовчати про той факт, що її друга половинка починала головним здирином-тітухаєм профспілки техперсоналу, що обслуговував атмосферні регенератори на Небесній Брамі, перш ніж статус політичного протезе дозволив йому перебратися на 7 Дракона... Як і про те, що її справжнє ім'я — Дайні Циць і заслужила вона його, ще коли була спершу лярвою, а потім бандаршою одного перепих-закладу у Мідель-Зумпфі, де обслуговувалися ерзаци із дихальних горл міста... Про свої два арешти за зловживання флешбеком, під час другого з яких вона завдала серйозних ушкоджень медику із реабілітаційного центру... Про те, що в дев'ять років отруїла свого зведеного брата, бо той погрожував розповісти їхньому батькові, що вона зустрічається з одним шахтарем із Болотянська на ім'я...

— Радий з вами познайомитися, пан-Філомель.

Її долоня була теплою. Вона затримала її в потиску на якусь мить довше від потрібного.

— Скажіть, перехоплює подих, правда? — видихнула вона.

— Що саме?

Вона провела рукою, ввібравши у цей жест усе довкола: ніч, фотосфери, які спалахували повсюди, сади і натовп.

— І вечірка, і війна, *геть усе!* — проказала вона.

Я всміхнувся, кивнув та скуштував ростбіфу — рідкісної страви, непоганої на смак, хоч і з солонуватим присмаком — чи не походив він бува із клонувальних цистерн Луза? Кальмар здавався справжнім. Поміж гостей блукали офіціанти

і пропонували шампанське. Я відсorbнуv зі свого келиха. Таке собі. Добре вино, віскі та кава були трьома статтями споживання, яким не знайшлося заміни після смерті Старої Землі.

— Гадаєте, війна потрібна?

— Сто відсотків, хай їм грець, — рот було відкрила Діана Філомель, але за неї відповів її чоловік.

Він підкрався ззаду і тепер усівся на декоративній колоді, що правила за лаву біля нашого столу. Велике одоробло, щонайменше на фут вищий від мене. З іншого боку, я ще той коротун. Моя пам'ять підказує, що колись я навіть написав вірш, у якому глузував із власного зросту: «...Містер Джон Кітс п'яти футів заввишки...» — хоча насправді в мені п'ять футів і один дюйм. Замало для епохи, коли ще ряст топтали Веллінгтон із Наполеоном, а середній зріст чоловіків становив п'ять футів шість дюймів; і сміховинно мало для сучасності, коли чоловіки з планет із пересічною силою тяжіння виростають до шести, а то й до майже семи футів. Я однозначно не міг похвалитися статурою чи м'язами уродженця світу з великою силою тяжіння, так що в усіх аспектах я був просто курдупелем. (Свої думки я вам викладаю в одиницях, якими звик мислити... з усіх розумових змін із часу переродження в Мережі перехід на метричну систему виявився поки найскладнішим. Інколи я навіть і не стараюся цього робити.)

— А чому потрібна війна? — звернувся я до Гермунда Філомеля, чоловіка Діани.

— Бо вони її *самі допросилися*, дідько б їх забрав, — прогарчав мурмило, типовий зубостискач та жовновипинач. Йому бракувало шиї, а кожна волосинка бороди так вросла в шкіру, що, напевно, вони давали гідну відсіч усім можливим депіляторам і безпечним та й небезпечним бритвам. А ще він стрясав кулаками, вдвічі більшими та в кілька разів дужчими від моїх.

— Зрозуміло, — проказав я.

— Паскудні Вигнанці, *самі в біса допросилися*, — повторив він, наголошуючи на своїй головній тезі. — Доривалися до нас, блядь, на Брешії, а тепер на цьому... як там його...

— На Гіперіоні, — підказала дружина, не відриваючи від мене погляду.

— Еге ж, — підтакнув її чоловік та голова сім'ї. — На Гіперіоні, блядь, до нас дориваються, але тепер ми відправляємо туди флот і всиплемо їм, Гегемонія такого не потерпить. Кумекаєш?

Пам'ять мені підказувала, що малим мене якось відправили навчатися до академії Джона Кларка в Енфілді, де водилося чимало таких же тупоголових задирак зі здоровенними кулачиськами. Спочатку я їх уникав і намагався замирювати. Але після смерті матері світ перевернувся догори дригом, і я бігав за ними з камінням у руках, нагинався до землі по нове і знову замахувався, навіть після того, як мені роз'юшили носа та вибили пару зубів.

— Зрозуміло, — тихо проказав я.

Моя тарілка спорожніла, а останній тост із рештками кепського шампанського в келиху я підняв за Діану Філомель.

— Намалуйте мене, — запропонувала вона.

— Перепрошую?

— Намалуйте мене, пан-Северне. Ви ж художник.

— Так, і мені потрібен інструмент, — розвів я порожніми руками. — Боюся, без нього ніяк.

Діана Філомель залізла в кишеню чоловікового кітеля та видобула звідти світлове перо.

— Намалуйте мене. Будь ласка.

Тож я її намалював. Портрет прибирав форми просто в повітрі між нами, лінії здіймалися та спадали, вертаючись до самих себе, ніби неонові волокна у дротяній скульптурі. Навколо зібрався невеличкий гурт глядачів. І коли я скінчив, ним прокотилися брижі стриманих оплесків. Малюнок вийшов не таким уже й поганим. У портреті вдалося передати довгий та чуттєвий вигин шиї, багату косицю-«колосок» у волоссі, виразні вилиці... і навіть слабкий неоднозначний блиск в очах. Кращого результату від жертви освітньої РНК-терапії та уроків, які брала моя персоналія, годі було й чекати. Справжній Джозеф Северн справився би краще... був би справився краще. Пам'ятаю, як він робив ескізи мене, на смертній одрині.

Обличчя пан-Діани Філомель розпливлося в задоволеній усмішці. А пан-Гермунд Філомель тільки насупився.

Раптом пролунав крик:

— Ось вони!

Юрба забубоніла, ахнула та притихла. Світло фотосфер та садових ліхтарів потьмяніло. Тисячі гостей звели очі до небес. Я стер малюнок і встромив перо назад у кишеню Гермунда.

— Це армада, — прокоментував заслужений на вигляд і немолодий чоловік у чорному армійському однострої. Він підняв келих, показуючи щось своїй молодій супутниці. — Портал щойно відчинився. Першими летітимуть розвідники, за ними — факельні зорельоти ескорту.

Військового телепорту Збройних сил Гегемонії неможливо було роздивитися навіть із нашого оглядового майданчика. Та й у самому космосі, наскільки я тямив, це не більше, ніж прямокутна аберация зоряного поля. Але не помітити хвостів термоядерного вихлопу кораблів-розвідників я не міг: спершу вони скидалися на жменьку світляків або мерехтливе павутиння, а потім, ввімкнувши головні рушії, перекинулися на сліпучі комети, які пронеслися припланетною транспортною областю системи Тау Кита. І ще один збірний «ах» прокотився натовпом, коли з телепорту роз'явилися факельники із хвостами, в сотні разів довшими від слідів попередників. Їхні пасмути пошрамували червоним золотом геть усе небо ЦТК — від зеніту й до обрію.

Десь зірвався поодинокий аплодисмент, і вже за кілька секунд усі поля та газони англійського саду, прилеглого до Оленячого парку та Будинку уряду, стрясалися від бурхливих оплесків і завзятого гуку вишукано вбраних мільярдів та урядовців, представників шляхетних родин із сотні світів, котрі забули все на світі, крім ура-патріотизму та жадоби війни, що попрોકидалися в них після півторастолітньої сплячки.

Я не аплодував. Знехтуваний околичними, я на самоті допив свій тост, тепер уже не за панну Філомель, а за невмирущу глупоту роду людського. Я ковтнув останні краплі шампанського. Воно було ніяким.

А вгорі в систему вже квантувалися значно важливіші кораблі. Із найлегшим доторком до інфосфери (чия поверхня аж нуртувала від сплесків інформації, поки не стала схожою радше на штормове море) я дізнався, що анфілада Військово-космічних сил складалася із понад сотні кораблів першого рангу. Тут були матово-чорні ударники, які були схожі на запущені в політ списи, із притягнутими до корпусів пусковими шахтами; кораблі управління ЗК (прекрасні та незграбні, ніби метеори з чорного кристалу); схожі на цибулини есмінці — такі собі факельники-переростки, якими вони, по суті, й були; сторожові кораблі охорони периметру — радше згустки енергії, ніж матерії, чії поля-перепони, зараз налаштовані на максимум, немовбито велетенські люстра, віддзеркалювали Тау Кита і сотні вогняних хвостів навколо; швидкі крейсери, що сновигали наче акули у повільніших табунцях риб; забарні транспорти з тисячами десантників у трюмах нульової гравітації і десятки кораблів підтримки: фрегати, прудкі винищувачі, торпедоносці, ретранслятори «світло+» та самі стрибуні — масивні додекаедри із фантастичними наборами антен та зондів.

А навколо флоту, на безпечній відстані, визначеній диспетчерською службою, бігали сонячні яхти, кліпери та приватні планетольоти, ловлячи парусами світло Тау Кита й осяйний блиск армади.

Гості Будинку уряду аплодували та схвально галасували. Джентльмен у чорному із ЗСГ мовчки плакав. Сховані поруч камери та ширококутові передавачі транслювали цю мить по всій Мережі і — надсвітловими комунікаціями — на десятки планет, які до неї поки що не входили.

Я похитав головою і залишився сидіти.

— Пан-Северне? — наді мною стовбичила жінка-охоронець.

— Так.

— Директриса Гледстон прийме вас зараз, — кивнула вона в напрямку крила, де та працювала.

РОЗДІЛ 2

Певно, будь-яка історична доба, яку терзають розбрат і небезпека, породжує свого власного лідера, політичного велета, чия відсутність у ретроспективі здається неймовірною, оскільки на ній, на цій постаті, стоїть уся тогочасна писемна історія. Міна Гледстон була саме таким лідером нашої Завершальної ери, хоча тоді не знайшлося б нікого, хто міг би уявити, що єдиною особою, котра зможе донести її істинну історію, вписану у свою епоху, стану я.

Гледстон так часто порівнювали з класичною постаттю Ейбрагама Лінкольна, що коли тієї ночі з парадом армади мене нарешті провели до неї, я ледь не здивувався, коли зауважив відсутність чорного фракта та високого циліндра. Генеральна директриса Сенату та керівниця уряду, що перебував на службі в ста тридцяти мільярдів людей, носила сірий костюм із м'якої вовни — штани і блузу, прикрашену по швах і на манжетах тільки ледве помітною шнурівкою-кантом. Не думаю, що вона скидалася на Ейбрагама Лінкольна... або ж на Альварес-Темпа, другого за популярністю героя минувшини, якого преса постійно величала її двійником. Мені вона здалася більше схожою на стару даму.

Міна Гледстон була висока та худа і зі своїм носом-курдюком мала радше орлиний профіль, аніж лінкольнівський. Гострі вилиці, широкий виразний рот з тонкими губами і сиве волосся, що грубо стриженням коротким вихором пнулося вгору і справді трохи скидалося на пір'я. Та, як на мене, найвиразніша риса Міни Гледстон — її очі: великі, карі та дуже сумні.

Аудієнція виявилася не приватною. Мене провели в довгу, неяскраво освітлену кімнату, всі стіни якої були завішані дерев'яними полицями із сотнями друкованих книжок. Довгаста голографічна рамка показувала вид на сад. Зустріч, яка тут відбувалася, перейшла до завершальної стадії, і її учасники — упереміж чоловіки та жінки — почали утворювати гурточки. Хто вже підвівся, а хто ще сидів в умовному півколі, у точці перегину якого розташовувався письмовий стіл Гледстон. На нього, стоячи попереду та схрестивши руки, невимушено спиралася сама Директриса. Коли я ввійшов, вона підвела погляд:

— Пан-Северне?

— Так.

— Дякую, що прийшли, — її голос я знав із тисячі дебатів у Речі Спільній — згрубілий од віку тембр і п'янкий, немов дорогий трунок, тон. Цей знаменитий акцент, у якому зливався в одне-єдине точний синтаксис і майже забута наспівність англійської мови періоду до Гіджри, яку зараз, мабуть, можна було почути лише в річкових дельтах її рідної планети Патофи. — Пані та панове, дозвольте мені відрекомендувати пан-Джозефа Северна.

Хтось мені у відповідь кивнув, вочевидь, не розуміючи, що я тут роблю. Гледстон утрималася від подальших інтродукцій, але я одразу черкнув по інфосфері, щоби розібратися, хто тут і що собою являє: троє міністрів нинішнього